

2076 Sibiryaya Tarihi

Öğretim üyesi: Dr.Öğrt.Üyesi Mustafa Can Teziç.

Hafta 3

Sibiryaya hakkında genel bir yargının oluşmasında özellikle Sovyetler Birliğinin ilk dönemlerinde suçluların cezalandırılması için yollanılan ve *Gulag* adı verilen konsantrasyon kampları ön plana çıkmıştır. Bu kamplarda özellikle siyasi suçlularında içerisinde bulunduğu pek çok insan rehabilitasyon amaçlı uzun yıllar mahkum edilmiş ve pek çok kişi bu kamplarda hayatlarını kaybetmişleridir.

Sibiryaya ikinci dünya savaşı sırasında da çok önemli bir rol oynamış,mevcut sanayi ülkenin batı kesimini ele geçiren Alman ordularının yıkıcı gücünden Ural dağlarının doğu bölgelerine çekilerek kurtarılmıştır. Bu sayede Sovyet ordusunun gerek duyduğu askeri veya “buğday” gibi lojik destek Almanların ulaşamayacakları bir noktadan – Batı Sibiryadan - sağlanmıştır.

Günümüzde Sibiryanın Durumu

Sovyetler Birliğinin dağılması sadece birliği oluşturan cumhuriyetlerin bağımsız olması anlamına gelmiyordu. Dağılma aynı zamanda, birlik içerisindeki farklı cumhuriyetlerin birlikte oluşturmuş oldukları entegre ekonomik sistemin de dağılması anlamına gelmektedir. Dolayısı ile yalnızca ekonomik sistem çökmemiş aynı zamanda birliğin diğer bölgelerinde olduğu gibi gerek

Sibiryadaki büyük entegre ekonomik bölgeler gerekse bu bölgelere destek irili ufaklı pek çok Sovyet şehride fonksiyonunu yitirmiştir.

Fabrikaların ve devlet işletmelerinin hızla kapandığı bölgeler, şehirler ve köylerde işsizlik artmış, artan işsizlik başta ülkenin batısında bulunan büyük metropollere olmak üzer büyük şehirlere doğru bir göç hareketine yol açmıştır.

Bu göç hareketinin bir sonucu olarak Sibiryadaki şehirler ve köyler boşalmaya adeta birer hayalet şehir haline gelmeye başlamıştır. Yapılan araştırmalara göre bölgede bulunan bazı şehirlerin nüfusları yüzde atmış oranında azalmıştır¹.

Sibirya ve beraberinde Uzak Doğu Rusya, ülke topraklarının yüzde atmışını oluşturduğu halde bölgede yirmi beş milyon insanın yaşadığı düşünüldüğünde bölgede yaşanan göç büyük bir problem olarak ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde yapılan araştırmaların sonuçlarına göre Sibirya ve Uzak Doğu Rusyada yaşayan nüfusun yüzde kırkı Sibiryadan ayrılıp bir başka bölgede yaşamak istemektedirler. Yapılan farklı sosyolojik araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Mesela, Novosibirsk şehrinde yapılan bir araştırmada popülasyondaki her on kişiden birinin yabancı bir ülkeye gitmek istemesi oldukça dikkat çekicidir (1).

Yapılan araştırmalara göre bu memnuniyetsizliğin başında yaşam koşullarının zor ve pahalı olması gelmektedir. Örneğin; bazı bölgelerde ürünlerin fiyatlarının Moskovadaki fiyatlara ulaşmış olması fakat aradaki maaş farkının Moskovanın çok gerisinde kalmış olması burada yaşayan insanların daha yüksek maaş alabilecekleri bir yere göç etmek istemelerinin arkasındaki nedeni açık bir şekilde yansıtmaktadır.

Genel olarak bölgede ekonomik problemler yaşansada Altay Cumhuriyeti görece olarak bu gidişatın dışında kalmıştır. İstatistiki veriler incelenecek olursa yüzde onikilik bir büyüme saptanmıştır. Bunun nedenleri araştırıldığında bölgede beş yıl önce başlayan turizmin hızlı bir şekilde artmasıdır denilebilir.

1989 ve 2010 yıllarında yapılan nüfus sayımları karşılaştırıldığı zaman bölgede göçe bağlı olarak yüzde üçbuçuk oranında bir nüfusun kaybolduğu görünmektedir (1).

Uzmanlara göre Sibirya, Rusya Federasyonunun yüzde seksen petrolüne, yüzde seksen beş doğal gazına yüzde seksen kömür ve aynı miktarlarda kıymetli metal, elmas ve kereste kaynaklarına sahiptir.

Bu kaynaklara sahip tesislerin dağılımına bakılacak olursa başta Batı Sibirya'da bulunan Tumen petrol tesisleri gelmektedir, takiben kuzey doğu Sibirya'da yer alan Çukota enerji endüstrileri, Saha (Yakut) Cumhuriyetinde bulunan zengin Yakut yatakları, Magadan'da bulunan maden yatakları, Sahalin adaları ve Pasifik Okyanusu kıyılarında bulunan zengin petrol ve doğal gaz kaynakları, Krosnoyarsk'da bulunan kömür ve maden yatakları başta gelmektedir.

Bu kıymetli doğal kaynaklara sahip olması nedeni ile coğrafyacı David Hooson Sibirya için ekonomik hayat alanı tanımlaması yapmaktadır ².

Bu nüfus hareketleri Rusya Federasyonunun genel demografik yapısını etkilemekte aynı zamanda dışarı yapılan göçlerden sonra boşalan zengin tarım alanları başta Çinliler olmak üzere Rusya Federasyonuna yasadışı insan göçü için cazip bir hal almaktadır.

Yasadışı göçmenlerin büyük kısmının Çinliler tarafından oluşturulması Çinlilerin Sibirya ve Uzak Doğu Rusya bölgesinde boşalan topraklara

yerleşmekle kalmayıp adeta bu bölgeyi işgalleri altına almalarına neden olmuştur.

Her ne kadar Rusya Federasyonu yetkilileri Sibirya ve Uzak Doğu Rusya'ya yapılan yasa dışı göç hareketini egellemeye çalışsalar da bugüne kadar bu konuda önemli bir ilerleme kat edememişlerdir.

¹Kaynaklar

1. Mertviy Vostok. <http://expert.ru/expert/2012/27/mertvyij-vostok/>
- ²2. Fiona Hill <http://www.brookings.edu/research/articles/2004/10/russia-hill>